

Lausunto Virtaankosken voimalaitoksen vesitalouslupien rauettaminen, voimalaitos- ja patorakenteiden osittainen purku ja osittainen pysyttäminen sekä sillan ja pohjapadon rakentaminen

TIELUPA 20.09.2023 § 48
393/11.00.03/2023

Sysmän Tainionvirta Oy hakee vesilain mukaista lupaa Virtaankosken voimalaitoksen lakkauttamiselle, säännöstelypadon purkamiselle ja sillan-, pohjapadon- ja tekokosken rakentamiselle. Lausuntopyyntö on kokouspykälän liitteenä.

Hankekuvaus

Virtaankoski sijaitsee Tainionvirrassa, Sysmän kunnassa. Pituudeltaan noin 37 kilometriä pitkä Tainionvirta laskee Jääsjärvestä Nuoramoisenjärven kautta Päijänteeseen. Ennen Virtaankosken voimalaitoksen padon rakentamista Tainionvirta on ollut Etelä-Suomessa yksi merkittävimmistä erittäin uhanalaisen järvitaimenen ja vaellussiian kutujoista.

Virtaankosken voimalaitoksen sähköntuotanto keskeytettiin vuonna 2012. Etelä-Karjalan virkistysalue säätiön omistama Hiitolanjoen Voima Oy sopi Virtaankosken Voima Oy:n koko osakekannan ostamisesta syksyllä 2021 ja alkuvuonna 2022 omistajavaihdos toteutettiin, jolloin tehtiin myös yhtiöjärjestyksen muutos, jolla yhtiön tarkoitus muutettiin yleishyödylliseksi ja sen nimeksi Sysmän Tainionvirta Oy.

Hankkeessa toteutetaan Virtaankosken vapauttaminen, mikä mahdollistaa kalojen nousemisen yläpuoliseen vesistöön. Hankkeessa rakennetaan pohjapato ja tekokoski sekä kalojen poikas- ja lisääntymisalueet. Hankkeessa Virtaankosken käyttötarkoitus muuttuu sähköntuotannosta matkailu-, virkistys- ja museoalueeksi. Alueella on rikas teollisuus- ja kulttuurihistoria. Hankkeen toteuttaminen mahdollistaa myös Virtaankosken alueen monipuolisen virkistyskäytön mm. kalastukseen, retkimelontaan, patikointiin luontopoluilla ja ym.

Hankkeen arvioitu työn suoritus aika on 2023–2026. Hankkeessa toteutetaan seuraavat toimenpiteet:

- Pysytetään nykyinen sähkön tuotannosta poistettu voimalaitosrakennus
- Rakennetaan pohjapato ja tekokoski sekä kosken alapuoliset kalojen lisääntymisalueet ja alueet kalanpoikasille.
- Puretaan nykyinen säännöstelypato.
- Rakennetaan uusi silta kosken yli nykyisen säännöstelypadon kohdalle.
- Pysytetään vanha meijerirakennus ja sen yläkanava.
- Pysytetään säännöstelypadon pohjoispäässä sijaitseva saunarakennus.
- Hankkeessa pysytetään vanhan Tainionkosken sillan jäännökset.

Hankkeen arvioidut ympäristövaikutukset

Padon kohdalla nyt oleva, lähes pystysuora virtaus siirretään hallitusti koko ennallistettavalle tuotantoalueelle. Vanhat nyt ruoppausmassojen alla olevat koskialueet tullaan palauttamaan takaisin virta-alueiksi. Kaikilla alueilla joudutaan tekemään voimakkaita pohjan ja profiilin muokkauksia.

Itäiseltä rannalta poistetaan aluksi puustoa pois ruoppausmassojen päältä. Paljastuneita ruoppausmassojen kiviä hyödynnetään ennallistamistoimissa. Osa kivistä voidaan hyödyntää sellaisenaan muun muassa uuden niska-alueen rakentamisessa, erilaisten pohjapatojen pohjustuksissa, saarien teossa, pohjan kohotuksissa ja ranta-alueiden uudelleen muokkauksissa.

Alakosken niskalla pohjaa korotetaan noin 20 sentillä, jonka tarkoituksena on parantaa alaosan virtauksia ja parantaa vesitys vanhan silta-arkun läpi aukaistavaan vanhaan uomaan. Alakosken pohjapadolla ohjataan virtauksia itärannan alaosalle ja mahdollistetaan vakiintunut veneilytoiminta länsirannalla.

Vedenkorkeudet jokialueella muuttuvat vain vähäisissä määrin. Rännisaaren ja voimalaitoksen välisellä alueella vedenkorkeudet nousevat ylivirtaamatilanteessa tasolle N2000+82,63 m eli 21 cm nykyistä ylärajaa ylemmäksi ja keskiylivirtaamalla tasolle N2000+82,54 m eli 12 cm nykyistä ylärajaa ylemmäksi. Keskivirtaamalla vedenkorkeus on sama kuin nykyinen yläraja ja pienemmillä virtaamilla alempana kuin yläraja. Rännisaaren padotuksen vuoksi

Rännisaaren yläpuolisen uoman vedenkorkeudet nousevat vähemmän. Ylivirtaamalla vedenkorkeus nousee nykyisestä noin 8 cm ja keskiylivirtaamalla noin 2-3 cm.

Nuoramoisen vedenkorkeudet muuttuvat vain vähän. Tulva-aikoina vedenkorkeudet nousevat laskennallisesti muutamia senttejä ja alivirtaamalla laskevat muutamia senttejä. Muutokset ovat kuitenkin niin pieniä, että ovat juuri mittauksen tarkkuuden rajoissa.

Hankkeella ei ole olennaista vaikutusta pohjapadon yläpuoliseen Tainionvirran vedenkorkeuteen tai virtaamamääriin. Näin ollen nykytilanne ei muutu rantakiinteistöjen osalta esim. kevättulvien aikana ja Virtaankoskella pohjapadon yläpuolella säilyy suvanto entiseen tapaan

Joen virtausnopeudet eivät olennaisesti muutu, koska toimenpiteet eivät muuta olennaisesti uoman virtauspoikkipinta-alaa. Virtausnopeuksien muutoksia ei laskettu. Koska virtausnopeudet eivät olennaisesti muutu, sedimentaatioon ja eroosioon ei arvioida tulevan muutoksia.

Rakennettavassa tekokoskessa virtausnopeudet muuttuvat.

Alasuvantoon kertyy jatkossa vähemmän virran mukanaan tuomaa ainesta, koska virtausnopeus kasvaa ja suvannosta poistuu isohko akanvirta.

Toimenpiteellä ei arvioida olevan pysyvää vaikutusta veden laatuun. Työn aikana aiheutuu samentumaa, joka kuitenkin loppuu lähes heti samentumaan aiheuttavan työvaiheen päättymisen jälkeen.

Hankkeen vaikutuksesta vaeltaville kaloille ja muille eliöille avautuu kulkumahdollisuus nykyisen nousuesteen yli. Potentiaalista taimenen kutualuetta ja eri-ikäisten jokipoikasten elinaluetta muodostuu enimmillään noin 0,7 – 1,0 ha.

Niva- ja koskimainen alue lisääntyy, jolloin niistä riippuvaisille eliöille on nykyistä enemmän elinympäristöä. Rakennettavat kivikot tarjoavat ravuille suojapaikkoja, jolloin rapujen elinkierrolle on kokonaisuudessaan paremmat edellytykset. Toimet vaikuttavat positiivisesti alueen hyönteisfaunaan monipuolistaen lajikirjoa.

Linnuista koskikara saattaa hyötyä lisääntyvästä koskipinta-alasta. Nisäkkäisiin ei toimenpiteillä arvioida olevan vaikutuksia.

Toimenpiteillä ei arvioida olevan olennaisia vaikutuksia kasvillisuuteen. Rantaviivassa oleva kasvillisuus poistuu kaivu- ja täyttöalueilta, mutta se palautuu nopeasti. Kosken kivet sammaloituvat hiljalleen työn päättymisen jälkeen.

Valmistelija	Nimi: Anni-Sofia Katila Tehtävänimike: Ympäristönsuojelutarkastaja Puh: 044 713 4529 Email: etunimi.sukunimi@sysma.fi
Päätösehdotus	Tie- ja lupajaosto antaa aluehallintovirastolle hankkeesta seuraavan lausunnon: Padon osittainen purkaminen sekä koskialueen kunnostaminen parantavat kalojen nousu- ja lisääntymisolosuhteita Tainionvirralla sekä lisäävät joen virkistyskäyttäm mahdollisuuksia. Kuntalaisia tulisi tiedottaa rakentamisen eri vaiheissa esimerkiksi Nuoramaisen mahdolliseen väliaikaiseen vedenpinnan laskuun liittyen. Rakentamisen ajankohta tulisi valita niin, ettei se häiritse lintujen pesintää ja ettei veden pinnan vaihtelut ja samentuminen aiheuta kohtuutonta haittaa alueen vaikutuspiirissä olevien vesialueiden käyttäjille tai eliöstölle. Vanhojen rakenteiden purkamisesta aiheutuvat purkujätteet tulee toimittaa asianmukaiseen jatkokäsittelypaikkaan.
Päätös	Tie- ja lupajaosto teki päätösehdotukseen seuraavan lisäyksen: Hankkeessa tulee huomioida alueella sijaitsevat vesi- ja viemäriinjat sekä muu maahan ja veteen asennettu infra.

Tie- ja lupajaosto hyväksyi täydennetyt päätösehdotuksen yksimielisesti.